

MODERN SPORDA GÖZETİM: BÜYÜK SPOR ORGANİZASYONLARINDA BİR PANOPTİKON OLARAK CCTV KAMERALAR

Araştırma Makalesi / Research Article

Dever, A. (2019). Modern Sporda Gözetim: Büyük Spor Organizasyonlarında Bir Panoptikon Olarak CCTV Kameralar, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 687-700.

Geliş Tarihi: 15.07.2019

Kabul Tarihi: 28.12.2019

E-ISSN: 2149-3871

Doç. Dr. Ayhan DEVER
Ordu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Spor Yöneticiliği Bölümü
ayhandever@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-8300-5290

ÖZ

Gözetim ve Gözetilme düşüncesi yüzyıllardır toplumsal hayatın içerisinde yer alan bir unsurdur. Günümüz küresel dünyasında daha net bir şekilde karşımıza çıkan bu kavramlar, gözetilen ve gözetilen için farklı anlamlar taşımaktadır. Gözetilen için, suçlu işlenmeden ortadan kaldırmak veya suç işlenmişse suçluyu yakalamak böylece toplumsal düzenin korunması şeklinde bir anlam taşırken; gözetilen için ise doğrudan bir şekilde caydırma, korkutma, sosyal düzene uyma anlamına gelmektedir.

Gözetim ve gözetilme eylemleri, toplumsal hayatın her yerindedir. Buna bağlı olarak büyük spor organizasyonları da bu eylemlerden nasibini almaktadır. Günümüz büyük spor organizasyonları, gözetimin ve gözetilmenin en yoğun yaşandığı alanlardan birisi haline gelmiştir. Özellikle kapalı devre kameralarla (CCTV) gerçekleştirilen bu aktivite için milyon dolarlar harcanarak, insanlar (sporseverler) gözetilmekte, organizasyonların düzenlendiği şehirler ve sahaların çevresi adeta CCTV kameralarla donatılmaktadır. Büyük spor organizasyonları devletler için büyük bir prestij meselesi olduğu için CCTV kameralar sayesinde ortaya çıkabilecek olumsuz durumlar ya önceden engellenmekte ya da suçluların bulunması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle büyük spor organizasyonlarında insanların (sporseverlerin) gözetilmesi ve bu şekilde denetim altına alınmaya çalışılması büyük önem taşımaktadır.

Çalışmada modern sporda gözetim olgusunu açıklayabilmek amacıyla nitel araştırmalarda yaygın bir şekilde kullanılan tarihsel metot kullanılmıştır. Veriler literatür taraması ile toplanmış ve betimsel yöntem kullanılarak analiz edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı Olimpiyat Oyunları ve FIFA Dünya Kupası gibi büyük spor organizasyonlarında yer alan gözetilme araçları diğer bir ifade ile kapalı devre kameralar (CCTV) hakkında bilgi vermek ve bahsi geçen organizasyonlar içerisinde gözetilmenin sportif faaliyetler içerisindeki etkisini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Panoptikon, Gözetim, Kapalı Devre Kamera (CCTV), FIFA Dünya Kupası, Olimpiyat Oyunları, Büyük Spor Organizasyonları.

SURVEILLANCE IN MODERN SPORTS: CLOSED CIRCUIT TELEVISION (CCTV) CAMERAS AS PANOPTICON IN SPORT MEGA-EVENTS

ABSTRACT

Surveillance and being surveyed have been in social life for centuries. These concepts, which are more frequently encountered in today's global world, have different meanings for the surveyor and surveyed. For the surveyed, surveillance means stopping the crime before it is committed or catching the criminal if it is committed, and thus, protecting the social order. For the surveyed, it directly means dissuasion, intimidation and social order.

Surveillance is everywhere in social life. Sport mega-events are also affected by them. Today's sport mega-events have become one of the areas where surveillance is widespread. Millions of dollars are spent on closed circuit television (CCTV) cameras to survey people (sports fans). The cities and fields where such mega organizations are held are equipped with CCTV cameras. Sport mega-events are prestigious events for states, and therefore, CCTV cameras either prevent negative situations in advance or help authorities catch criminals. It is, therefore, of great importance that people (sports fans) are surveyed and controlled in sport mega-events.

This study used a historical method, which is widely used in qualitative research, in order to explain the phenomenon of surveillance in modern sports. Data were collected using literature review and analyzed using descriptive method.

The aim of this study is to provide information on surveillance systems, in other words, CCTV cameras used in sport mega-events such as Olympic Games and World Cup and to determine the effect of those surveillance systems on sports activities.

Key Words: Panopticon, Surveillance, Close Circuit TeleVision (CCTV), World Cup, Olympic Games, Sport Mega-Events.

1. GİRİŞ

Spor, bilinçli bir şekilde oluşturulmaya çalışılmış saf, temiz bir alandır. İçerisinde sporcuların ve izleyicilerin sosyal kontrol mekanizmaları aracılığıyla dizginlemeye çalıştığı öfkeyi, şiddeti, gerginlikleri barındırıyor olsa da spor, masumdur. Ancak spor, modern sürece ayak uydurmaya başlamasıyla beraber bir tüketim metası haline gelmiş; oyuncu ve taraftar yapısında meydana gelen değişimle beraber, daha karmaşık bir yapıya bürünmeye başlamış ve bu durumun sonucunda da özünde değişimler meydana gelmiştir.

Modern dönem, bilimin günümüz koşulları için zirve yaptığı bir dönemdir. Özellikle teknoloji alanında yaşanan gelişmelere ayak uydurmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Hızla ilerleyen teknoloji, toplumsal yaşamın da hızla değişmesine yol açmıştır. Bu değişim sürecinde kişilerarası sosyal ilişkiler de değişim göstermekte ve insanların ailesi ve sosyal çevresi ile olan ilişkileri de bu değişimden etkilenmektedir (Erdoğan vd., 2014: 829). Bu değişimlerin bir sonucu olarak ise kamusal alan daha fazla özgürlük içeren bir alan haline gelmekle beraber daha fazla denetime tabi tutulmaya başlamıştır. Bu denetimin amacı oluşabilecek herhangi bir olumsuz durumda suçluyu veya suçluları daha kolay bir şekilde tespit etmek veya insanları olumsuz, istenmeyen eylemlerden uzak tutmak diğer bir ifade ile caydırma yoluyla suçu işlenmeden önlemek olarak ifade edilebilir.

Elbette ki insanın sosyal bir varlık olması ve sosyalleşme süreciyle beraber toplumsal kontrol mekanizmalarını öğrenmesi ve bunları uygulaması da oldukça önemlidir. Bu mekanizmalar sayesinde insanlar, toplumun beklentileri doğrultusunda yaşamlarını sürdürmekte ve toplumsal düzenin devamına katkı sağlamaktadır. Ancak zaman zaman toplumsal kontrol mekanizmaları devreden çıkabilmekte ve insan, bu mekanizmaları hiçe sayarak yanlış olan faaliyetler içerisine girmektedir.

Bu çalışmanın amacı insanın, sosyal kontrol mekanizmalarını işlet(e)mediği zamanlarda devreye giren ve teknolojiyle beraber gelişim gösteren sporun sosyal mekanizmalarından birisini diğer bir anlatımla Foucault'nun panoptikon kavramını sporla beraber açıklama çabasıdır. Elbette ki

spor açık ve seçik bir şekilde bu yapılanmalara sahip değildir, ancak günümüz spor sahalarında gördüğümüz bazı özellikleri, bir kontrol mekanizması olarak yorumlamak mümkün olabilmektedir.

2. TOPLUMSAL KONTROL VE TOPLUMSAL KONTROL ARACI OLARAK GÖZETİM

Sosyal bir varlık olarak insan, diğer insanlarla etkileşim kurmak zorundadır. Bu zorunluluk beraberinde insanların birlikte yaşaması sırasında ortaya çıkacak bazı kuralları / normları zorunlu hale getirmektedir. Toplumsal kontrol mekanizmaları, fonksiyonist bir yapıya sahip olmak zorundadır. Bu zorunluluk sayesinde mevcut düzenin devamı sağlanmaya çalışılmakta ve düzenin ön planda olduğu toplumsal hayat devam etmektedir.

Oldukça geniş bir kavram olarak nitelendirebileceğimiz toplumsal kontrol; sosyal becerilerin insanlara öğretilmesinden, suçluların ceza evlerinde hapsedilmesine hatta kapalı devre televizyon izleme sistemlerine kadar hemen her şeyi içerisinde barındırmaktadır. Siyasal ve sosyal bilimlerin vazgeçilmez kavramlarından olan toplumsal kontrol, eğitimden refah devletine ve psikiyatriye daha açık bir ifade ile suçun kontrolüne vurgu yapan (Turner, 2006: 346) bir ifadedir. Ortaya çıkan toplumsal kontrol mekanizmaları sayesinde insanlar suça yönelik düşüncelerini bastırmakta ve suç işleme düşüncesi büyük oranda eyleme dönüşmeden ortadan kalkmaktadır.

Toplumsal kontrol, bir toplumun üyelerinin öngörülmuş ve onaylanmış kural ve ilkeler topluluğuna davranışsal uygunluğunu sağlamak için ellerinde bulundurdukları maddi ve sembolik kaynakların toplamıdır. Amerikan sosyolojisinden gelen toplumsal kontrol kavramında yer alan kontrol kelimesi pozitif bir anlama / yapıya sahiptir. Kontrol altına almak / tutmak bir işte ustalaşmak anlamına gelmektedir. Amerikan sosyolojisine 1920'lerde giren bu kavram, daha ziyade sapma ve suçluluk ile ilgili araştırmalarda kullanılmıştır (Wood, 2007: 235).

Ülkemize ait literatüre baktığımız zaman toplumsal kontrol kavramı konusunda genelde birbirine yakın tanımlar görürüz. Bu tanımlardan bazılarını (en yaygın şekilde kullanılan) yer verecek olursak; toplumsal kontrol; toplumun bireyin davranışlarını sınırlandırması, bu sınırlandırma aracılığıyla bireyin toplumsal değerleri benimsemesi (İçli, 2012: 131); bir toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyeleri üzerindeki her türlü etki ve denetim tedbirleri (Kızılçelik ve Erjem, 1992: 378); istenmeyen sapkın davranışları önleme veya düzeltme çabası (Bozkurt, 2013: 174)'dır.

Bir toplumsal kontrol aracı olarak gözetimle ilgili çalışmalar disiplinlerarasıdır. Kavram, sosyoloji, psikoloji, organizasyon, teknoloji, kriminoloji, hukuk, siyaset ve coğrafya bilimleri ile yakından ilintilidir (Wood, 2007: 235). Bu nedenle de gözetim olgusuna sadece toplumbilimsel açıdan yaklaşmak hatalıdır. Gözetim, toplumbilimin yanı sıra özellikle teknoloji, organizasyon gibi başlıklar altında daha net bir şekilde açıklanabilir.

Fransızca kökenli bir kavram olan gözetim (surveillance), genel anlamda gözetleme işi, himaye, gözaltı kavramları dâhilinde açıklanmaktadır. Gözetim, görme eylemine dayanmakta ve karşı tarafta görüldüğü hissini uyandırmaktadır. Böylece karşılıklı olarak görme – görünme eylemleri ortaya çıkmaktadır. Gözetleme daha ziyade görünenin, görüldüğünü hissetmesi olarak ifade edilebilir.

Çalışmada David Lyon'un gözetim tanımı esas alınmaktadır. Lyon'a göre (2006: 8) gözetim, etki, yönetim, bakım ve kontrol amacıyla kişisel detaylara odaklanılan ve bunun rutin haline geldiği bir dikkat eylemidir. Gözetimin ortaya çıkmasında çeşitli bileşenler etkili olmaktadır. Bu bileşenler; veri toplama, toplanan bu verileri çeşitli yollarla temsil etmek, temsil edilen verileri yorumlamak ve bunun sonucunda da sosyal hiyerarşiler oluşturmak şeklinde ifade edilebilir. Bireyler ve gruplar hakkında verilerin toplanması bütün gözetim faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. Kapalı devre televizyon kameralarının kullanılması, kimlik kartları, telefon rehberleri aracılığıyla gözetim, tek tek veya toplu olarak maddi bedenler hakkında bilgi toplama ile ilgilidir. Toplanan bu bilgiler daha sonrasında, belirli kriterler dâhilinde yorumlanmaya çalışılır. Bu kriterler davranışlar, harcamalar, web sitesi ziyaretleri, atılan tweetler ve gönderilen mailler, katılan bazı etkinlikler, kredi kartı harcamaları olabilir. Bunun anlamı ise var olan bilgiyi, belirli insan ve gruplar hakkındaki bilgiye dönüştürmektir. Toplanan bilgiler doğrudan bir şekilde hiyerarşi ile ilintilidir çünkü bu veriler,

insanları belirli kategorilere ayırmak için de kullanılmaktadır. Bu nedenle sorun çıkaranlar, sadık müşteriler, geri dönen müşteriler, serseriler, yoksulluk sınırının altında yaşayan insanlar hakkındaki bilgilerin harmanlanması ve yorumlanması sonucunda insanlar sosyal kategorilere ayrılmaktadırlar (Nayar, 2015: 28). Böylece gözetleme, insanlar veya gruplar hakkındaki bilgilerden hareketle doğrudan bir şekilde onları kategorilere ayırma amacı taşıyan bir eylem haline gelmeye başlar.

J. K. Petersen'a göre ise gözetleme faaliyeti pek çok gözlem ve bilgi toplama biçimlerini bünyesinde barındırmaktadır. Kablolu gizli ajanlardan, uyuşturucu koklayan köpeklere ve taşınabilir DNA kitlerine kadar veri toplamanın ve kaydetmenin pek çok yolu bulunmaktadır. Eğer birisi kapıda ise gözetleme deliğinden kim olduğuna bakmak, telefonda birisi arıyorsa öncelikle kim olduğuna bakmak gibi bazı gözetleme biçimleri ise aşırı derecede yaygındır ve rutin haline gelmiştir. Diğer gözetleme türleri de karmaşık olmasına karşın yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Kent merkezlerinde izlenmeden ve kayıt edilmeden yürümek ya da herhangi bir şey satın almak neredeyse mümkün değildir. Kameralar sokakların her yerini izlemekte, uçaklar ve uydular göklerden aşağıyı seyretmekte ve yakaladıkları görüntüleri saklamakta veya internete yüklemektedirler. Diğer bir ifade ile beşikten mezara kadar bir gözetleme içerisindeyiz. Elbette ki başkaları tarafından gözetlenmek genel anlamda rahatsız edici olsa da gözetlemenin hayatımıza katkı sunan olumlu yanları da bulunmaktadır. Gözetimin sürekli bir şekilde gerçekleştirildiği alanlar şu şekilde belirtilebilir (Petersen, 2013: 4-7):

- Bebekleri, engelli bireyleri ve hayvanları izleyen geçici kameralar,
- Stokları, mülkiyetleri ve ATM'leri koruyan güvenlik sistemleri,
- Sanayi bölgelerinde, tehlikeli alanlarda ve toksit atık tesislerinde yer alan güvenlik sistemleri,
- Suçluları yakalamak, kanıt bulmak ve analiz etmek için gerekli adli araçlar,
- Trafik kazalarını, feribot hatlarını ve sınır geçişlerindeki gecikmeleri uyarın sokak ve otoyol kameraları,
- Kurtarma operasyonlarını, vahşi yaşamı izlemeyi ve gidilecek yerleri daha kolay bulmayı sağlayan GPS,
- Arama ve kurtarmaya yardımcı olan, önemli bilimsel keşifleri teşvik eden, kaçak avlanma ve kaçakçılığın önlenmesine yardımcı olan hava ve deniz monitörleri,
- Deprem, volkanik patlama, sel ve kasırgaların uyarıldığı çevresel gözetleme cihazları,
- İnsan hakları ihlallerini ve silahlı sivillere karşı askeri eylemleri izlemek için özel uydu verileri,
- Askeri pusuları engelleyen ve askeri zarar görmekten uzak tutan askeri gözetim,
- Arkeolojik alanları, küresel ve yerel iklim değişikliklerini, ekolojiyi ve evrendeki yerimizi bulmak ve izlemek için bilimsel gözetim,
- Sağlık gözetimi ve hayat kurtarabilecek erken uyarılar ve istatistiksel bilgiler sağlayan tıbbi teşhisler.

Anthony Giddens (2007: 23-24) gözetimin iki şekilde gerçekleştiğini ifade etmektedir. İlk şekliyle gözetim, insanların davranışlarını denetim altına almak, yönetebilmek amacıyla haklarında bilgilerin toplanması, kullanılması gibi şifrelenmiş bilgi birikimini ifade etmektedir. Kavramın kullanıldığı ikinci şekil ise bazı insanların gerçekleştirdiği eylemlerin, onlar üzerinde tahakküm kuran diğer insanlar tarafından doğrudan bir şekilde izlenmesidir.

Tarihsel süreç içerisinde gözetim faaliyetlerinin oldukça gerilere götürülebileceğini söylemek mümkündür. Çünkü ilkel insanlarda dahi gözetleme eylemini görmemiz mümkündür. İlkel insanın ağaca çıkarak çevreye bakması, araştırması ve gördüklerini anlamaya çalışması bir gözetimdir. Bu gözetim oldukça ilkel bir şekilde de olsa varlığını, doğayla girdiği / gireceği mücadeleye bir hazırlıktır.

Giddens'a göre (2007:66) gözetlemenin tarihi yazının icadı ile başlamaktadır. O'na göre yazı, modern olmayan devletlerin gözetleme faaliyetleri için önemli işlevlere sahip olmuştur. Yazı, bir şifreleme bilgisi sağlayarak denetimin kapsamını genişletmiştir. Böylece yazı ile birlikte kayıt

tutma dönemi başlamış ve topluma ait bilgiler toplanmaya ve saklanmaya başlamıştır. Yazı, elektronik olmayan bir kayıt aygıtı olarak ortaya çıkarken, bilgiler depolanmış, faaliyetler düzenlenmiş ve bu durumun sonucunda ise listeleme tekniği ortaya çıkmıştır (Lyon, 1997: 39-40).

3. GÖZETİM VE PANOPTİKON

Bauman'ın belirttiği gibi (2019: 12) modernizmle beraber insan hayatının her alanında değişimler görülmeye başlanmış, küreselleşme ile beraber sınırlar ortadan kalkmış, herkesin birbirini tanıdığı yerel yerleşim birimleri azalmış, bunun yerine insanların birbirini tanımadığı şehirler ortaya çıkmıştır. Nüfusun hızlı bir şekilde artmasına bağlı olarak şehirler büyümüş ve suç oranında artış meydana gelmiştir. Bu durumun sonucu olarak ise şehirler, korkunun merkezi konumuna gelmiştir.

Ortaya çıkan bu olumsuz durumun bir sonucu olarak insanların korku duymadan daha rahat bir şekilde yaşamaları için yöneticilere önemli görevler düşmüş ve yöneticiler, toplumda var olabilecek sapma durumlarını engellemek, engellenememiş ise suçluyu bulmak gibi çabalar içerisine gireceklerdir. Elbette bu durumun gerçekleşmesi teknolojinin gelişmesiyle doğru orantılı olmuştur. Gözetleme, teknoloji ile en uç boyuta ulaşmış ve toplumda yer alan korkular bir parça da olsa giderilmeye çalışılmıştır.

Gözetleme kavramından söz edildiğinde ise akıllara doğrudan bir şekilde Panoptikon ifadesi gelmektedir. Kavramın Yunan mitolojisinden esinlenilerek oluşturulduğu ifade edilmektedir. Mitoloji'de Argus Panophes isimli herkesi gören ancak kimsenin kendisini görmediği, bir efsaneye göre vücudunun tamamını kapsayan tek göze, diğer bir anlatıya göre de dört tane göze sahip, her şeyi görebilen, olağanüstü güçlere sahip bir dev (Pimenta, 2008: 267 – 268)'den söz edilmektedir.

Panophes kelimesinden üretildiği düşünülen panoptikon kavramı, 1785 yılında Samuel ve Jeremy Bentham kardeşler tarafından düşünülmüş ve sonrasında Jeremy Bentham tarafından tasarlanmıştır. Kavram içerik olarak bütünü gözletilmesi (pan- bütün, opticon- gözletmek) anlamına gelirken Bentham, bu yapının görevini şu şekilde ifade etmektedir (Bentham, 2008: 12):

“bina, endüstrinin her alanındaki iş kollarındaki ıslah edilemeyenlerin cezalandırılması, delilerin denetim altında tutulması, ahlaksızların ıslah edilmesi, şüphelilerin hapsedilmesi, tembellerin çalıştırılması, acizlerin bakılması, hastaların tedavi edilmesi, gönüllülerin yönlendirilmesi, ya da eğitim alanında yeni neslin eğitilmesinde olsun: tek kelimeyle, ölüm odalarında hükümlülerin kaldığı cezaevlerinin ya da yargılanma öncesi sanıkların tutulduğu nezarethanelerin ya da azılı suçluların kaldığı hapisanelerin, ya da islahat evlerinin ya da düşkünler evinin, ya da imalathanelerin, ya da akıl hastanesinin, ya da hastanelerin, ya da okulların amaçlarına uygulanabilir”.

Bu özellikleri Foucault literatüründe ‘büyük kapatılma’ düşüncesi olarak buluruz. Zira Foucault büyük kapatılma kavramını bedensel özürsüzlüklerin, çalışmayan veya çalışmayan yersiz-yurtsuz insanların bir mekânda toplanması olarak ifade eder. Bu kişilerin kapatılmasında ise iki neden vardır. Bunlardan ilki herhangi bir olumsuz durum karşısında bu kişilerin isyan etmelerini engellemek, ikincisi ise olumsuz bir durum sonrasında denetlenebilir bir iş gücünü sağlayabilmektir (2015: 11-12). Kapatılan insanlar problem çıkartma olasılığı yüksek ve toplumda üretim konusunda herhangi bir etkiye sahip olmayan insanlardır. Kapatılma tamamen düzenin devamını ön plana çıkartan fonksiyonalist bir düşünceye hizmet etmektedir. Egemen sınıfın çıkarlarının ön planda tutulduğu ve düzenin devamını sağlayacak olan bir aktivitedir. Böylece problemler daha ortaya çıkmadan kökenleri ile birlikte ortadan kaldırılmaktadır.

Bentham, panoptikon'u bir hapisane modeli olarak düşünmüş olsa da beklentileri çok daha fazla idi. Kavramın ortaya çıkmasından sonra toplumun her aşamasına nüfuz eden okullarda, hastanelerde, sığınmacılarda ve ordu da bu modelin kullanılabilceğini öngörmüştür. Panoptikon, Bentham'ın yaşamı boyunca kavramsal bir modelden başka bir şey olamamışsa da (ki az sayıda hapisane ve kurumun panoptikon modeline göre yapıldığı iddia edilebilir) Foucault, panoptik modelin toplum geneline nüfuz ettiğini belirtmektedir (Sheridan, 2016: 126). Ona göre, disiplin toplumunun temelleri, insanlar üzerinde kontrolü sağlamaya yönelik pratik ve tekniklerin değişen doğasının yer aldığı hapisanelerdeydi. Hapisaneler bedenini ya da toplumun (bazı kesimlerinin)

nasıl disiplin altına alındığını gösteren yerlerdir ve buralarda disiplin gücünü oluşturan gözlem ve kontrol araçları vardır. İnsanların davranışları bu araçlar tarafından biçimlendirilmektedir (Koca, 2019: 36).

Foucault, Bentham'ın panoptik hapisane tasarımıyla ilgili olarak şu şekilde bir açıklama yapmaktadır: Bina halka şeklindedir ve halkanın ortasında bir kule yer almaktadır. Kulenin halkanın iç cephesine bakan büyük pencereleri bulunmaktadır. Binanın içerisinde birer kişilik hücreler vardır. Işıklar sayesinde hücrelerde yaşayanların silüetlerini görmek mümkün olmaktadır. Bu sayede hücrelerde yaşayanlar sürekli olarak gözetlenebilmektedir (2000: 251). Önemli olan kulede herhangi bir gözetleyen (gardiyanın, polisin, görevlinin) olup olmaması değil, hücrelerde yaşayanların sanki hücrelerde birisi varmış (kimse olmasa bile) gibi düşünmesi böylece hücrelerde kalan suçlularda gözetlenme hissinin uyandırılmasıdır. Dikkat edilecek olursa kulede birilerinin olması durumu ihtimaldir. Ancak panoptikon yapı, ihtimallerden hareket ederek hapisane genelinde düzeni sağlama amacını taşımaktadır.

Bu modelle birlikte az sayıda görevlinin çok sayıda mahkûmu nasıl kontrol edebileceği, iktidarın basit bir 'ihtimal' kurgusuyla halkı nasıl disipline edebileceği kolay bir şekilde anlaşılabilir.

4. MODERN PANOPTİKON: KAPALI DEVRE KAMERALAR (CCTV)

Büyük kapatılma yıllarından bugüne, sadece pratikte bazı değişiklikler olmasının yanında, denetim ya da gözetim mekanizmalarının temel amacı değişmemiştir. Tarihte çeşitli kurumlar aracılığıyla, bedeni disipline ederek insanı kontrol etme anlayışı, günümüzde araç ya da yöntemleri değişse de varlığını sürdürmektedir (Yüksel, 2019: 214-215). Panoptikon düşüncesi, modern toplumda kapalı devre kameraların (CCTV) teorik ve sosyal açıdan önem kazanmasında en güçlü metaforlardan birisi olmuştur. Panoptikon hapisane gerçekleşmemiş olsa da günümüz modern toplumunda panoptikon tipi gözetleme araçlarına oldukça fazla rastlamaktayız. Bunlardan en önemlisi CCTV diğer bir ifade ile kapalı devre kayıt yapan kameralardır. Örneğin Fyfe ve Bannister'a göre İngiltere'nin bütün sokaklarına CCTV'ler yayılmış ve bu sayede CCTV'ler birer elektronik panoptikon haline gelmiştir (Akt: Norris, 2003: 249). Elektronik panoptikon olarak ifade edilen CCTV'ler, Bentham ve Foucault'nun belirttiği panoptikon hapisanenin özelliklerini taşımaktadır. Örneğin gözetimlerin yapıldığı merkez odasında, kimsenin göremediği ancak insanların davranışlarını sürekli olarak izleyebilen kamera görevlileri bulunmaktadır. Ayrıca sokaklarda gezen sıradan insanlarda da bu kameralar tarafından sürekli olarak izlendiği hissi ortaya çıkmaktadır.

CCTV sistemi ilk defa 1942 yılında Alman Mühendis Walter Bruch tarafından Peenemuende'deki V-2 roketlerinin fırlatılmasını izlemek amacıyla kullanılmıştır (Ramana, 2008: 499). Diğer bir ifade CCTV sistemi, fırlatılacak olan bir roketin fırlatılma sahnelerini kaydetmek amacıyla oluşturulan askeri bir sistemdir.

Son dönemlerde CCTV kameraları tarafından elde edilen bilgilerin, görüntülerin verimini optimize etmek amacıyla tasarlanmış, gözetim teknolojilerinde hızlı bir iyileştirme ve geliştirme süreci başlamıştır. CCTV teknolojisi, kameraların ve görüntü iyileştirici, geliştirici cihazların duyu kalitesini, bilgiyi kaydetme, saklama ve dağıtma sistemlerini ve ayrıca istihbarat işleme araçlarını belirlemektedir. Genel olarak bizler CCTV görüntülerini siyah – beyaz olarak düşünmekteyiz, ancak günümüzde CCTV teknolojisinin gelişmesiyle bugün görüntüler daha yüksek çözünürlüklü ve renkli bir hale gelmiştir (Silva ve Larsen, 2011: 42).

CCTV'nin caddelere yayılması, tüm kentsel peyzajı kapsayacak şekilde tasarlanması, cezaevlerinden fabrikalara ve okullara kadar disiplinin yayılmasının en gözle görünür şeklidir. Dahası birisinin izlenip izlenmediğini bilmek mümkün olmadığından panoptikon ve CCTV aynı yapıya sahiptir (Silva ve Larsen, 2011: 249). Diğer bir deyişle panoptikonun önemli bir unsuru olan 'ihtimal' kavramı, CCTV'ler için de geçerlidir ve bu nedenle de CCTV'ler sosyal kontrolün önemli araçlarından birisi haline gelmiştir.

4.1. FIFA Dünya Kupası Organizasyonları ve Gözetim Aracı Olarak CCTV Kameralar

7 Temmuz 2005 tarihinde Londra metrosunda yapılan bombalamaların ardından, CCTV kamera kayıtlarından bombalamanın görüntülerinin tüm dünyada yayınlanmasıyla birlikte CCTV kameralar, uluslararası boyutta siyasi ve kamusal ilgi haline gelmiştir. Kamuya açık CCTV kamera kayıtlarında önemli olan suçun gerçekleşmeden önce önlenmesi ve kişinin yakalanmasıdır. Fakat CCTV kamera gözetlemeleri öncelikli olarak suçu önleyebilen veya suçluyu caydırabilen bir teknoloji olarak görülmemiş, suçluların, teröristlerin tespit edilebileceği, hedef alınabileceği ve hayatta kalmaları halinde yakalanabilecekleri merkezi bir araç olarak düşünülmüştür (Hier ve Walby – Greenberg, 2006: 230).

Gözetleme amaçlı olarak CCTV kameraların kullanılmaya başlaması son on yılda hızlı bir artış içerisine girmiştir. CCTV kamera kullanımının bu artışını toplumsal, politik ve ekonomik baskılar dâhilinde açıklamak mümkündür (Fuentes ve Velastin, 2004: 356). CCTV gözetimi dünyanın her yerinde hızlı bir şekilde artmaktadır. İnternet üzerinden bir araştırma ile sayı verecek olursak İngiltere’de 4-6 milyon; Çin Halk Cumhuriyeti’nde 200 milyon, Amerika Birleşik Devletleri’nde 30 milyon CCTV kameralarının olduğunu görmek mümkündür ve bu sayı her geçen gün daha da artmaya devam etmektedir.

Modern insan, modern toplumda modern bir panoptikon aracı tarafından sürekli olarak gözetilmekte ve bu durumun iki yönden anlam taşıyacağı düşünülmektedir. Öncelikli olarak mağdur olunan durumlarda suçluların daha kolay bir şekilde yakalanabilmesi olasılığıdır. Bir diğeri ise suçun işlenmeden önce durdurulmasının amaçlanmasıdır.

Büyük spor organizasyonlarına bakmak modern sporda bir gözetim aracı olarak kullanılan CCTV kameralarını çok daha kolay bir şekilde anlamamızı sağlayacaktır. Zira büyük spor organizasyonları hem ulaştığı hedef kitle açısından, hem sahada maçı izlemeye gelenler açısından hem de düzenlendiği şehir – ülke açısından risklerle doludur. Suçun gerçekleşme olasılığı oldukça yüksektir. On binlerce insan sahada maçı izlemek için gelirken, bir o kadarı da organizasyonun düzenlendiği coğrafyaya gelmekte ve şehrin dokusuna temas etmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak karşımıza büyük sayıda insan toplulukları için alınması gereken güvenlik önlemleri çıkmaktadır. Hatta bu güvenlik önemlerinin maliyeti bazı ülkelerin gelirinden daha fazla olabilmektedir. Örneğin 2000 Sydney olimpiyatları için yaklaşık 350 milyon sterlin, 2004 Atina olimpiyatları için yaklaşık 700 milyon sterlin harcanmışken 2012 Londra olimpiyatları için yaklaşık 1 milyar sterlin harcanmıştır (Klauser, 2013: 61). Harcanan paraların bu denli yüksek oluşu, organizasyonun büyüklüğü, izlenirliği ve saygınlığı ile doğru orantılıdır.

2006 yılında Almanya’da ikinci kez (ilki 1974 yılında Batı Almanya’da yapıldı) düzenlenen FIFA Dünya Kupası organizasyonunda toplamda 64 maç, 12 stadyumda 9 farklı eyalette yapılmıştır. Organizasyon sırasında 1 milyonu ülke dışı olmak üzere toplam 3,2 milyon bilet satılmış, ortalama her maçta 51.000 kişi maçları izlemiş, çeşitli etkinliklere yaklaşık 14 milyon insan katılmış, maçların oynandığı günler 18.540 polis memuru ve 9488 güvenlik görevlisi görev yapmıştır (Toohey ve Taylor, 2014: 184). Organizasyonun alındığı dönemlerde Almanya’da toplam 4 şehirde CCTV kameraları bulunmaktaydı. Güvenlik görevlilerinin işlerini kolaylaştırmak ve insanları daha kolay bir şekilde gözetleyebilmek amacıyla yeni CCTV kameraların alınması gündeme gelmiş ancak bu kameraların maliyeti oldukça yüksek olduğu için zamana bırakılmıştır. Fakat CCTV kameralarının önemi zaman içerisinde daha iyi anlaşılmış ve 2006 yılına gelindiğinde 30 şehirde faaliyet gösteren CCTV kamera sistemi kurulmuştur (Eick, 2011: 3337).

2006 FIFA Dünya Kupası Organizasyonu başlamadan önce sadece Berlin’de taraftarlar için 5,3 km. uzunluğunda ve 2,2 metre yüksekliğinde çitler kurulmuş ve kurulan bu bölgeler ‘taraftar bölgesi’ olarak ifade edilmiştir. CCTV kamera sistemleri ile binlerce özel güvenlik ajanı ve polisler tarafından denetlenen bu alan, hem maddi hem de sembolik olarak FIFA Dünya Kupası karşılaşmaları boyunca sosyal yaşamın düzenlenmesinde etkili olmuştur. Organizasyon süresince Berlin’de İçişleri Bakanlığı içerisinde operasyon merkezi kurulmuştur. Bu merkezde izleme ekranları, düzinelerce bilgisayarla ilgilenen 120 güvenlik ajanı, spor sahalarından ve şehirlerden gelen uydu görüntülerini, yakın çekim CCTV kamera kayıtlarını inceliyor; polis, ordu ve istihbarat raporları da bu merkezde toplanıyordu. Ayrıca olay yerinde uzman polis memurları da şüpheli

bireylerin DNA analizleri için hızlı kimlik tanıma cihazları kullanmışlardır. Bu organizasyonlarda güvenlik önlemleri için yaklaşık 300 kilometrelik kablo ağı çekilmiş, stadyumun, yer altı otoparkının ve diğer CCTV görüntülerini polisler ve özel güvenlik personeli beraber izlemişlerdir (Klauser, 2008: 232-240).

2010 yılında Güney Afrika'da düzenlenen FIFA Dünya Kupası organizasyonuna 32 milli takım katılmış ve maçlar 10 şehirde oynanmıştır. Maçlarda toplam 3 milyon bilet satılmıştır (FIFA Financial Report, 2011: 42). Hazırlık aşamalarında Güney Afrika'da beş yıl içerisinde 55.000 yeni polis memuru işe alınmış, ayrıca helikopter, mobil komuta zinciri, vücut zırhı hatta su topu da dâhil olmak üzere güvenlik sorunları için büyük miktarda donanım satın alınmıştır. Ayrıca yaklaşık 8500 polis, bir yıl boyunca Fransa Ulusal Jandarma biriminden kalabalık yönetimi konusunda eğitim almış (Toohey ve Taylor, 2014: 1888) ve güvenlik tedbirleri hat safhada tutulmaya çalışılmıştır.

Organizasyonun suç oranının oldukça yüksek olduğu bir yerde (Johannesburgh - Güney Afrika) yapılması öncelikli olarak büyük güvenlik kaygılarını ortaya çıkartmıştır. Her ne kadar Güney Afrika'da daha önceden 1996 Afrika Kupası, 1999'da Afrika oyunları ve 2003 yılında da Dünya Kriket Kupası düzenlenmiş olsa da bu seferki durum, gerek organizasyonun süresi gerekse de izlemeye gelecek olan taraftar sayısının fazla olması nedeniyle büyük kaygılar uyandırmıştır. Çünkü Güney Afrika'nın 1990'lardaki siyasi geçiş süreci içerisinde, Johannesburg, ülkenin cinayet başkenti olarak seçilmiş ve dünyanın en tehlikeli yerlerinden birisi olarak nitelendirilmiştir. Bu kötü geçmişin önüne geçebilmek amacıyla öncelikli olarak şehrin caddelerinde ve stadyumlarda var olan CCTV kameraların sayısı arttırılmıştır. Yeni kurulan CCTV kameralarıyla beraber Doğu'daki Ellis Park Stadium'dan Batı'daki Mayfair'e, Kuzey'deki Yeoville'den Güney'deki Village Deep'e bütün mesafelerin ve spor sahalarının gözetimi sağlanmıştır (Fonio ve Pisapia, 2014: 243-245).

2014 yılında Brezilya'da düzenlenen FIFA Dünya Kupası organizasyonda güvenlik önlemleri için 578 milyon dolar harcanmıştır. Harcanan bu para, 2010 yılında Güney Afrika'da düzenlenen organizasyonun güvenliği için harcanan paranın neredeyse beş katıdır. Harcanan bu paranın içerisinde komuta ve kontrol merkezlerinin yapılması, güvenlik görevlilerinin eğitimi, mobil polis karakollarının sayısının arttırılması, yeni polis botları, bomba önleme robotlarının satın alınması ve karşılaşmaların yapılacağı şehirlerdeki ve stadyumlardaki CCTV kameraların sayısının arttırılması gibi unsurlar yer almaktadır (<https://www.faminternational.com/wp-content/uploads/FAM-2014-FIFA-World-Cup-Brazil-Weekly-Situation-Report-Week-2.pdf>).

Rusya'da düzenlenen FIFA Dünya Kupası organizasyonuna toplam 3.322.319 izleyici katılmıştır. Bu organizasyona 32 milli takım katılmış ve toplam 64 maç yapılmıştır. Maçlar Rusya'nın 11 kentinde oynanmıştır (Gelderen ve diğerleri, 2018: 2). Rusya'nın coğrafi büyüklüğü göz önünde bulundurulacak olursa maçların 2500 km'lik bir alana yayıldığı dikkati çekecektir. Alanın bu denli büyük olması durumu ise Rusya'da düzenlenen bu organizasyonda harcanan parayı da arttırmıştır. İddialara göre Rusya'da düzenlenen FIFA Dünya Kupası, 20 milyar dolarla şimdiye kadar düzenlenen en pahalı FIFA Dünya Kupası olmuştur. Müller'e göre (2017: 1058) organizasyonun güvenliği için 31 milyar Rus Rublesi harcanmıştır. Ayrıca yine bu organizasyona baktığımız zaman güvenlik unsurunun hat safhada olduğunu hatta şu ana kadar düzenlenen organizasyonlara nazaran en yüksek seviyede tutulduğunu söylememiz mümkün olabilir. Maçların yapılacağı stadyumlardaki CCTV kameralarının sayısını arttıran Rus hükümeti, Ekaterinburg, Kaliningrad, Rostov-on-Don, Samara, Saransk ve Volgograd'daki stadyumları, çevre güvenliği, araç ve personel için erişim kontrol sistemleri, CCTV kamera gözetimi, güvenlik aydınlatması, telekom ve sunucu ekipmanları için güvenli yerler olarak donatmıştır. Sadece bunların gerçekleştirilmesi için ise 12 milyon dolar harcanmıştır (<https://www.groteck.com/blog/2018-world-cup-in-russia-public-safety-and-security-in-crowded-places>). FIFA Dünya Kupası final maçı için 1200 CCTV kamera, hem stat içerisine hem de Kaliningrad caddelerine kurulmuştur (<https://scorum.com/en-us/football/@acerakkespc/russia-prepares-special-security-force-for-world-cup-2018>).

Bunun yanı sıra hükümetin kendi veri tabanından ve sosyal medyadan istenilen kişilerin görüntüleri ile eşleştirme yapabilen yüz tanıma teknolojisine sahip 5000 CCTV kamerası, Moskova caddelerine kurulmuştur. Rus haber ajansı TASS, maçların oynanacağı şehirlerde 31.000 güvenlik görevlisinin görev yapacağını bildirmiş ve maçın düzenleneceği stadyumlara olabilecek herhangi bir drone saldırısına karşı ise elektronik savaş cihazları kurulmuştur (Williams ve Souza, 2018: 8-9).

4.2. Olimpiyat Oyunları Organizasyonları ve Gözetim Aracı Olarak CCTV Kameralar

2008 yılında Pekin’de düzenlenen Olimpiyat Oyunları için 6.8 milyon bilet satışa sunulmuş ve bunun %95.6lık kısmı yani 6.5 milyon bilet satılmıştır (Ferrand ve Chapelet, 2012: 145). Pekin’de düzenlenen Olimpiyat Oyunlarında toplam 100.000 silahlı polis, komando ve diğer güvenlik güçleri görevlendirilmiştir. Topçu ve uçaksavar füzeleri, havadan gelebilecek (ki 11 Eylül 2001 tarihindeki olaydan sonra olimpiyatlar da güvenlik unsuru en hat safhaya çıkartıldı) tehlikelere karşı koymak için ülkenin belirli yerlerine konuşlandırılmıştır. Hatta olabilecek herhangi bir olumsuz durumu önleyebilmek amacıyla canlı yayın görüntülerini birkaç saniye geciktirmek amacıyla da sistemler kurulmuştur (DeLisle, 2009: 192). Organizasyonun güvenliği için öncelikli olarak CCTV kamera ağı genişletilmiştir. Bu çalışmalar arasında iddialara göre 6 milyar doların üzerinde bir maliyete sahip olan ve şehirle 300.000 ağ bağlantılı ve son derece gelişmiş CCTV kamera sistemi kurulmuş ve bu alanlar ‘Pekin Büyük Koruma Alanı’ olarak isimlendirilmiştir (Coaffee ve Fussey, 2011: 172). Ayrıca yarışların yapılacağı Chaoyang bölgesine özellikle yüz ve plaka tanıma özellikleriyle donatılmış olan yaklaşık 2000 adet CCTV kamera sistemi kurulmuştur. Çin polisi, olimpiyat tesislerinin yakınlarındaki halka açık alanların CCTV görüntülerini şüpheli nesnelere ve davranışlar açısından analiz etmesine imkân tanıyan bir bilgisayar izleme odası da kurmuştur (Yu vd., 2009: 5-8; Fussey, 2010: 103).

2012 yılında Londra’da düzenlenen Olimpiyat Oyunlarına bakıldığı zaman yepyeni bir tarayıcı sistemin kurulduğunu görürüz. Plaka ve yüz tanımanın yanı sıra hastalık izleme sistemine de sahip olan CCTV kameralar, şehrin dört bir tarafına konuşlandırılmıştır (Graham, 2012: 447; Wagg, 2015: 113). Güvenlik harcamaları için yaklaşık 2 milyon sterlin harcanmış, güvenlik için 13500 asker ve 12.000 polis memuru da oyunlarda görevlendirilmiştir (Houlihan ve Giulianotti, 2012: 707). Ayrıca bu olimpiyat organizasyonunda güvenlik en üst düzeyde tutulmuş, patlayıcılar, silahlar ve biyolojik saldırılar için aynı anda çok sayıda insanı kontrol edebilen ve yüz tanıma CCTV’lerine sahip ‘gerçeğin tüneli’ olarak adlandırılan mekânlar oluşturulmuştur (Coaffee ve Fussey, 2011: 174). Hatta Londra’nın en işlek caddelerinden birisi olan Piccadilly Circus’un altında yer altı geçitlerinden oluşan bir bölgede gizlenmiş olarak (ki İngiltere’nin gördüğü en kapsamlı CCTV operasyonu olarak ifade edilir) günün 24 saati boyunca 47 kez titreşen ve her seferinde değişik görüntüler veren, oldukça net kayıtlar içeren ekranlar, güvenlik görevlileri tarafından sürekli olarak izlenmiştir (<https://www.theguardian.com/world/2012/may/13/london-2012-olympic-cctv>). Bunun yanı sıra Stratford’da bulunan Olimpiyat Parkı’na ise 900 adet hem gece hem de gündüz görüntü sağlayabilen, kayıt yapabilen CCTV kameralar konmuştur. Ayrıca güvenlik birimlerinin problemlili, sorunlu noktaları tespit etmesine ve CCTV kameraları en çok ihtiyaç duyulan alanlara taşımaya olanak sağlayan bir sistem de kurulmuştur (Horne ve Whannel, 2016: 271).

2016 yılında Rio De Jenario’da düzenlenen olimpiyat organizasyonunda ise gözetim daha da üst boyuta taşınmış ve Simera adı verilen 4 adet balon sistemi 8 milyon dolara satın alınmıştır. Bu balon, üstündeki kameralar sayesinde yüksek hızda ve gerçek zamanlı olarak yayaların ve araçların hareketlerini kolay bir şekilde izlemiş ve gece – gündüz demeden 13 km’lik mesafeden bütün olup bitenleri kayıt altına almıştır. Ayrıca yerde ise yüksek çözünürlüklü 2500 adet CCTV kamera sistemi kurulmuştur (<https://www.accessnow.org/brazils-olympic-surveillance-legacy/>). Rio olimpiyat organizasyonunda 41.000’i asker olmak üzere toplam 85.000 güvenlik elemanı görev yapmıştır. Görevlendirilen güvenlik elemanlarının 67.000’i Rio De Janeiro’da bulunurken, geriye kalan 18.000 kişi ise diğer beş şehre yerleştirilmiştir (Halchin ve Rollins, 2016: 10). Olimpiyat organizasyonunun güvenliği için harcanan toplam bütçenin ise 895 milyon dolar (https://us.dahuasecurity.com/wp-content/uploads/2018/01/2016_Rio-Summer-Olympics-CaseStudy.pdf) olması büyük spor organizasyonlarının güvenlik kaygılarını daha net bir şekilde ortaya koymaktadır.

5. SONUÇ

Panoptikon Bentham’la ortaya çıkan, Foucault ile şekillenen ve sosyal bilimlere yerleşen bir kavramdır. Büyük gözetim ya da farkında olmadan gözetilme olarak ifade edebileceğimiz kavram, günümüz modern hayatının amaçlı gözetim tekniklerinden birisi haline gelmiştir. Panoptikon kavramının bir yansıması olarak ortaya çıkan CCTV kameralar, özellikle şehirlerin caddelerinde

insanları gözetlemekte ve onlar üzerinde farkında olmadan da olsa bir baskı kurmaktadır. Caddelerin, sokakların, marketlerin, sinema salonlarının, bankaların kısacası insanın olduğu her yerin gözetlendiği modern toplumda, CCTV kameraların görevi insanı suçu işlemekten vazgeçirmek ya da işlenen suçun failini tespit edebilmektir.

Sportif aktivitelere gerek aktif olarak gerekse de izleyici olarak katılmak günümüz toplumunun en önemli faaliyetlerinden birisi haline gelmiştir. Bu faaliyetlere kitlesel katılımın yoğun bir şekilde olması, güvenlik sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Özellikle büyük spor organizasyonlarında güvenlik unsurunu daha da yoğun bir şekilde hissetmek mümkün olmaktadır.

Sporda panoptikon olgusunu spor karşılaşmalarında, panoptikonun en yüksek noktaya ulaşma durumunu ise büyük spor organizasyonlarında görmek mümkündür. Bu organizasyonlara on binlerce, yüzbinlerce insanın katılım göstermesine bağlı olarak güvenlik ayrı bir problem haline gelmiştir. Spor organizasyonları süresince gerek organizasyonların düzenlendiği yerleşim yerlerinde, gerekse de spor sahaları içerisinde güvenliği sağlamak amacıyla CCTV kameralar önemli bir unsur hatta kurtarıcı, koruyucu bir güç haline gelmiştir.

Olimpiyat Oyunları ve FIFA Dünya Kupası sırasında en etkili ve en çeldirici güvenlik unsurlarından birisi olan CCTV kameralara, milyon dolarlarca masraf yapılmakta ve insanların yüzleri sisteme dâhil edilmektedir. Sadece bir roket fırlatılmasının kameraya alınmak istenmesinin sonucu olarak ortaya çıkan CCTV kameralar, günümüzde spor sahalarının içerisinde ve dışarısında olup biten her şeyi kayda almakta, insanların yaptıklarını sürekli bir şekilde kaydetmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak ise tıpkı panoptikon hapisanelerinde yer alan bir durum ortaya çıkmaktadır: İhtimal de olsa gözetilme hissi.

Sosyal kontrol mekanizmalarını yok sayan insan, suça doğru yöneldiğinde ister istemez CCTV kameralar çeldirici bir unsur olabilmektedir. Çünkü sistemin tasarlanması bunu gerektirmektedir. Spor organizasyonlarına katılan on binlerce, yüzbinlerce insan, CCTV kameralar sayesinde kendilerini daha da güvende hissetmektedir. Böylece herkesi görebilen bir göz olarak panoptikon, spor organizasyonlarında da yerini almaktadır.

CCTV kameraların sayısının stadyum içerisinde ve etrafında artırılması ile sporda şiddet olaylarının daha aza indirgeneceği veya işlenen herhangi bir suçun faillerinin daha kolay ve kısa bir süreçte yakalanacağı ortadadır. Bu nedenle düzenlenecek olan büyük spor organizasyonlarında hatta derbi olarak nitelendirilen büyük katılımlı maçlarda CCTV kameraların sayısının artırılması hem insanlar için caydırıcı olacak hem de olumsuz durumlarda müdahale etme olasılığı daha da artacaktır.

KAYNAKÇA

- Barrie, H. ve Giulianotti, R. (2012). Politics and the London 2012 Olympics: The (In)Security Games, *International Affairs*, 88(4), 701–717, USA.
- Bauman, Z. (2019). *Akışkan Modernite*, (Çev.) S. O. Çavuş, İstanbul: Can Yayınları.
- Bentham, J. (2008). Panoptikon ya da Gözetim Evi, Barış Çoban ve Zeynep Özarıslan (Der.) *Panoptikon Gözün İktidarı*, (s. 9-75), İstanbul: Su Yayınları.
- Boudon, R. ve Bourricaud, F. (2003). *A Critical Dictionary of Sociology*, London: Routledge.
- Bozkurt, B. (2013). *Değişen Dünyada Sosyoloji Temel Kavramlar Kurumlar*, Bursa: Ekin Basım Yayın.
- Brazil's Olympic Surveillance Legacy, <https://www.Accessnow.Org/Brazils-Olympic-Surveillance-Legacy/> Date: 4 July 2019.
- Coaffee, J. ve Fussey, P. (2011). Olympic Security, John M. Gold ve Margaret Gold (Ed.), *Olympic Cities City Agendas, Planning and the World Games 1896- 2016*, (s. 203-216), United Kingdom: Routledge.
- Dahua Technology Cameras Provide Winning Video Surveillance Solution For 2016 Rio Summer Olympics, https://Us.Dahuasecurity.Com/Wp-Content/Uploads/2018/01/2016_Rio-Summer-Olympics-Casestudy.Pdf. Date: 20 May 2019.
- Delisle, J. (2009). After The Gold Rush: The Beijing Olympics And China's Evolving International Roles, *Orbis*, 53(2), 179 – 204.
- Eick, V. (2011). Lack Of Legacy? Shadows of Surveillance aAfter the 2006 FIFA World Cup in Germany. *Urban Studies Journal*, 48(15), 3329 – 3345.

- Erdoğan, E., Sözen, H. ve Cevahircioğlu, B. (2014). Farklı Spor Branşındaki Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(33), 828-834.
- Ferrand, A. ve Chappellet, A. F. (2012). *Olympic Marketing*, United Kingdom: Routledge.
- FIFA Financial Report (2010). 31 May and 1 June 2011, s. 42.
- Fonio, C. ve Pisapia, G. (2014). Security, Surveillance and Geographical Patterns at the 2010 Fifa World Cup in Johannesburg, *The Geographic Journal*, 181(3), 243-245.
- Foucault, M. (2000). *Hapishanenin Doğuşu*, (Çev.) Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara: İmge Kitabevi.
- Foucault, M. (2015). *Büyük Kapatılma*, (Çev.) Işık Ergüden ve Ferda Keskin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Fuentes, L. M. ve Velastin S. A. (2004). Tracking-Based Event Detection for CCTV Systems; *Pattern Analysis Applications*, 7(4), 356–364.
- Fussey, P. (2010). Surveillance and the Olympic Spectacle, Anthony Richards, Peter Fussey ve Andrew Silke (Ed.), *Terrorism And The Olympics Major Event Security And Lessons For The Future*, (s. 91- 117), United Kingdom: Routledge.
- Gelderen, M. V. ve diğerleri (2018). *Security Risks at the 2018 FIFA World Cup in Russia Report*, Healix International.
- Giddens, A. (2008). *Ulus Devlet ve Şiddet*, (Çev.) Cumhur Atay, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Graham, S. (2012). Olympics 2012 Security ‘Welcome to Lockdown London’, *City Journal*, 116(4), 446 – 451.
- Halchin, L. E. ve Rollins, W. R. (2016). *The 2016 Olympic Games: Health, Security, Environmental and Doping Issues*, Congressional Research Service Report.
- Hier, S. P., Walby, K. ve Greenberg, J. (2006). Supplementing The Panoptic Paradigm: Surveillance, Moral Governance and CCTV, David Lyon (Ed.), *Theorizing Surveillance ‘The Panopticon And Beyond*, (s.230 – 244), United Kingdom: Willan Publishing.
- Horne, J. ve Whannel, G. (2016). *Understanding The Olympics*, United Kingdom: Routledge.
- Inshakova, O. (2016). *2018 World Cup in Russia: Public Safety and Security in Crowded Places*, <https://www.Groteck.Com/Blog/2018-World-Cup-İn-Russia-Public-Safety-And-Security-İn-Crowded-Places> Date: 17 April 2019 .
- İçli, G. (2012). *Sosyolojiye Giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kızılçelik, S. ve Erjem, Y. (1992). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, Konya: Göksu Matbaası.
- Klauser, G. F. (2008). Spatial Articulations of Surveillance at The FIFA World Cup 2006 in Germany, Aas, K.F. and all (Ed.), *Technologies of in Security The Surveillance of Everyday Life*, (s. 61-80), New York: Routledge – Cavendish.
- Klauser, G. F. (2013). Spatialities of Security and Surveillance: Managing Spaces, Separations and Circulations at Sport Mega Events, *Geoforum*, Vol:49, 289-298.
- Koca, M. (2019). Sosyolojik Kuramlarda Sağlık, Daşlı, Y. ve Bulut E. (Ed.), *Sağlık Sosyolojisi*, (s 21-45), Ankara: Anı Yayınları
- Lyon, D. (1997). *Elektronik Göz: Gözetim Toplumunun Yükselişi*, (Çev.) Dilek Hattatoğlu, İstanbul: Sarmal Yayınları.
- Lyon, D. (2006). *Gözetlenen Toplum ‘Günlük Hayatı Kontrol Etmek’*, (Çev.) Gözde Soykan, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Müller, M. (2017). How Mega-Events Capture Their Hosts: Event Seizure and the World Cup 2018 in Russia, *Urban Geography*, 38(8), 1113- 1132.
- Nayar, P. K. (2015). *Citizenship and Identity in the Age of Surveillance*, India: Cambridge University Press.
- Norris, C. (2003). From Personal to Digital: CCTV, The Panopticon, and the Technological Mediation of Suspicion and Social Control, Lyon, David (Ed.), *Surveillance As Social Sorting Privacy, Risk, and Digital Discrimination*, (s.249-281), London: Routledge.
- Petersen, J. K. (2013). *Introduction to Surveillance Studies*, New York: CRC Press,
- Pimenta, E. (2008). *Low Power Society*, United Kingdom: Asa Art and Technology,
- Ramana, Y. B. (2007). *Security in Libraries Need Surveillance and Biometrics*, 5th International Caliber Chandigarh: Panjab University.
- Russia Prepares Special Security Force for World Cup 2018, <https://Scorum.Com/En-Us/Football/@Acerakkespc/Russia-Prepares-Special-Security-Force-For-World-Cup-2018>. Date: 4 May 2019

- Sheridan, C. (2016). *Foucault, Power and the Modern Panopticon*, Ireland: Trinity College Digital Repository.
- Silva, B. V. ve Larsen, T. (2011). *Setting the Watch Privacy and the Ethics of CCTV Surveillance*, England: Hart Publishing.
- Taylor, M. (2012). London 2012 Crowds to Bring Olympic Challenge for CCTV Team, <https://www.theguardian.com/world/2012/may/13/london-2012-olympic-cctv>. Date: 8 May 2019
- Toohy, K.ve Taylor, T. (2014). Managing Security at the World Cup, Stephen Frawley ve Darly Adair (Ed.), *Managing the Football World Cup*, (s. 175-196), United Kingdom: Palgrave Macmillan.
- Turner, B. (2006). *The Cambridge Dictionary of Sociology*, New York: Cambridge University Press.
- Wagg, S. (2015). *The London Olympics of 2012 Politics, Promises and Legacy*, United Kingdom: Palgrave Macmillan.
- Williams, G. B. ve Souza, R. T. (2018). The Islamic State Threat to the 2018 FIFA World Cup, *Ctsentinel*, 11(5), 1-9.
- Wood, D. M. (2007). Beyond the Panopticon? Foucault and Surveillance Studies, Jeremy Crampton ve Stuart Elden (Ed.), *Space, Knowledge and Power Foucault and Geography*, (Ed.), (s. 245-264), England: Ashgate Publishing.
- Yu, Y. ve ark. (2009). Governing Security at the 2008 Beijing Olympics, *The International Journal of The History of Sport*, 26(3), 390-405.
- Yüksel, M. (2019). Bedenin Toplumsal Dönüşümü: Sağlıklı Bedenden Estetik ve Atletik Bedene, Yılmaz Daşlı ve Erol Bulut (Ed.), *Sağlık Sosyolojisi*, (s. 191-231), Ankara: Anı Yayıncılık.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

Closed circuit television (CCTV) cameras are used as panoptic surveillance means in today's modern society. The aim of this study is to investigate the relationship between CCTV cameras and sport mega-events. CCTV cameras have been installed on almost all streets around the world, which is important in two aspects. The first is to prevent crimes before they occur and the second is to identify perpetrators of criminal acts and help authorities to catch them. This study focused on CCTV cameras and sport mega-events to explain these aspects more clearly because sport mega-events are attended by a large number of people and are followed by almost the whole world.

Methodology

This study used a historical method, which is widely used in qualitative research, in order to explain the phenomenon of surveillance in modern sports. Data were collected using literature review and analyzed using descriptive method. First, foreign literature on the subject was reviewed. The sources related to the study were interpreted. This study focused on sport mega-events attended by a large number of people in order to explain the relationship between sports and the concept of panopticon designed by Jeremy Bentham and underlined by Michel Foucault. The FIFA World Cup in 2006, 2010, 2014 and 2018 and the Olympic Games in 2008, 2012 and 2016 were included in the study to find a meaningful relationship between the research purpose and findings.

Findings

Surveillance is an ancient concept. Dating back to the emergence of humans, the evolution of surveillance was primarily focused on curiosity and survival. A simple example for this is a primitive man climbing on top of a tree to check around. The social structure became more and more complicated and social control mechanisms began to deactivate over time, and therefore, the concept of surveillance has changed, and it has turned into a method that power resorts to. Advances in technology have made surveillance easier. Surveillance cameras installed on streets began to monitor people 24/7.

Panopticon, which was defined by Jeremy Bentham and addressed by Michel Foucault, is equivalent to surveillance. The setup of Bentham's panopticon is a prison with a central tower surrounded by cells. The lights of the tower are constantly on giving prisoners the impression that they are constantly watched, even in the absence of a watchman in the tower.

Surveillance is everywhere in today's modern society, also referred to as surveillance society. Modern people are constantly watched by modern devices without them realizing it. Surveillance by CCTV cameras installed everywhere has become a reality of social life.

The aim of this study was to reveal the relationship between CCTV cameras and sport mega-events. CCTV cameras serve as a savior in sport mega-events and prevent crime. CCTV cameras are indispensable elements of sport mega-events. Millions of dollars are spent to install them and watch people. Some sport mega-events even use CCTV cameras to detect sick people. In other words, CCTV cameras are used in sport mega-events to ensure safety and to quarantine people with infectious diseases. What is more, CCTV cameras lead to a significant reduction in the number of crimes in sport mega-events, which, in turn, enhances their prestige.

Conclusion and Discussion

This study focused on the relationship between CCTV cameras addressed especially by the Western sports sociology literature and sport mega-events. Based on the idea that CCTV cameras have the same characteristics as Bentham's panopticon prison design (being watched without knowing it, collection of images in a single center etc.), this study addressed the relationship between CCTV cameras and sport mega-events. The money that sport mega-events spend on CCTV cameras is more than the income of many countries. Millions of dollars are involved in CCTV camera systems, which tells us something about security concerns because sport mega-events are attended by thousands of people, and therefore, they can't afford to make any mistakes.

The earliest CCTV cameras were installed on sports fields. However, they developed drastically overtime and started to be installed on the outside of sports fields as well. Later, they were

installed on the streets of the cities where sport mega-events were held. In this way, the effect of power and administrators on people became abstract. Consequently, sport mega-events have become safer and crime rates in them have significantly decreased. CCTV cameras have enabled social control mechanisms to be reactivated in a short time and forced people to suppress their deviations.

This is the first study to address the relationship between CCTV cameras and sport mega-events. We believe that it will pave the way for further studies. We were unable to access data on CCTV cameras and crime rates, and therefore, we recommend that future studies focus on them.